

Znaleźć słowo trafne...

**Stylistyczno-komunikacyjny obraz
współczesnej polszczyzny**

PODRECZNIKI
I SKRYPTY

UNIWERSYTETU
ŚLĄSKIEGO
W KATOWICACH

NR 66

Aldona Skudrzyk
Krystyna Urban

Znaleźć słowo trafne...

Stylistyczno-komunikacyjny obraz współczesnej polszczyzny

Materiały pomocnicze do praktycznej stylistyki,
kultury języka i pragmatyki językowej

Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2007

Redaktor serii: Kultura i Język Polski dla Cudzoziemców
Małgorzata Kita

Recenzenci

Barbara Bogolebska

Kazimierz Ożóg

Spis treści

Zamiast wstępu	7
--------------------------	---

I. Zrozumieć współczesność, czyli o zróżnicowaniu współczesnej polszczyzny

1. Można powiedzieć, można napisać, czyli o polszczyźnie mówionej i pisanej	11
2. Kiedy wejdiesz między wrony, musisz krakać tak jak one, czyli o zróżnicowaniu środowiskowym	29
3. Dialekt, gwara, regionalizm, czyli o zróżnicowaniu terytorialnym	38
4. Dobry zwyczaj — zapożyczaj, czyli o zapożyczeniach z języków obcych dawniej i dziś	48
5. „Kaczor Donald z hamburgerem w dziobie”, czyli o przemianach kultury współczesnej	53
Atrakcyjna amerykańizacja.	53
Zmiany w etykietce językowej	55
To warte zastanowienia, czyli tematy do dyskusji.	63

II. Człowiek w teatrze życia, czyli o sytuacyjnym uwarunkowaniu komunikacji językowej

1. Kto, do kogo, jak, czyli na czym polega komunikacja językowa?	75
2. Nie zawsze jednakowo. Oficjalnie czy nieoficjalnie, czyli o stosowności komunikacyjnej	77
3. Co chcesz powiedzieć, czyli o podstawowych funkcjach wypowiedzi: informatywnej, ekspresywnej, impresywnej.	80
4. Mówić przekonująco, czyli o retorycznym użyciu języka. Funkcja perswazyjna wypowiedzi i manipulacja językowa	84

5. Musisz wybierać, czyli o funkcjonalnych odmianach języka	95
6. Przybieranie językowej maski, czyli o rodzajach stylizacji	100
Przywoływanie językowej przeszłości, czyli o stylizacji archaicznej	100
Przywoływanie regionalnej odmienności, czyli o stylizacji gwarowej	101
Przywoływanie społecznej przynależności, czyli o stylizacji środowiskowej.	105
7. Językowe zabawy, czyli co nieco o funkcji ludycznej języka	107
8. Twoja mowa cię zdradza, czyli co nieco o charakteryzującej funkcji języka	108

III. Odpowiednie dać rzeczy słowo, czyli o poprawności i sprawności językowej

1. Co to jest norma językowa i błąd językowy, czyli o poprawności gramatycznej	113
2. Piszemy i redagujemy teksty, czyli o sprawności stylistycznej . . .	120
3. Nie tylko poprawnie, czyli o estetyce wypowiedzi	169

IV. Porozmawiajmy o języku

1. Człowiek w świecie znaków. Znaki, znaki, znaki..., czyli o specyfice systemu językowego na tle innych systemów znakowych. . . .	177
2. Elastyczna stabilność, czyli o historycznej zmienności systemu językowego	184
3. System językowy zmienia się nadal, czyli o wariantywności i niektórych błędach językowych dzisiejszej polszczyzny	187
4. Czy znasz dobrze polski system językowy? Wybór ćwiczeń	193
5. Język jako wartość kulturowa	202

V. Niech sporządza słowniki...

1. Co nieco o słownikach współczesnej polszczyzny	219
---	-----

Projekt okładki: **Paulina Tomaszewska-Cieply**

Redakcja: **Olga Nowak**

Redakcja techniczna: **Małgorzata Pleśniar**

Korekta: **Mirosława Żłobińska**

Copyright © 2007 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 1644-0552
ISBN 978-83-226-1565-2

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład: 450 + 50 egz. Ark. wyd. 13,5.
Ark. druk. 14,25. Przekazano do łamania w październiku 2006 r.
Podpisano do druku w lutym 2007 r.
Papier offset kl. III, 80 g Cena 25 zł

Łamanie: Pracownia Składu Komputerowego
Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego
Druk i oprawa: Czerny Marian. Firma Prywatna GREG
Zakład Poligraficzny
ul. Wrocławska 10, 44-100 Gliwice